

Ελευθέρια - Άννας Μοσχονίδου

Εκατό τα χρόνια που πέρασαν από τους Βαλκανικούς Πολέμους.
Νικήτρια η Ελλάδα μας απάντηση ηχηρή στους ξένους.
Αυτούς που την εθέλανε πάντα υποδουλωμένη.
Στα γόνατα να σέρνεται, ψυχή να μην της μένει.
Δεν πολεμά με όπλα ο Έλληνας,
μα με καρδιά περήφανη καλά οχυρωμένη.
Ελευθερώθηκε η Θεσσαλονίκη και τα Γιάννενα από κακιά αντάρα.
Οργή βρήκε τον Έλληνα, τους Τούρκους μια λαχτάρα.
Ξανάνθισαν λουλούδια στις καρδιές
αίμα δυνατό εκύλησε
ξεσπιτώθηκε ο φόβος.
Τα παλικάρια μας με ζήλο επολέμησαν
και φέρανε σε πέρας την απελευθέρωση
της όμορφης κυράς του Θερμαϊκού και των Ιωαννίνων.
Ανίκητες είναι οι καρδιές σαν ενωθούν και μάταιες
οι προσπάθειες αυτών που θα αποφασίσουν, σε εδάφια της Ελλάδας μας σαν
θελήσουν να μπουν και να νικήσουν.
Απάντηση σκληρή θα λάβουνε και θα καταστραφούνε.
Ποιος τόλμησε σε Έλληνα κεφάλι να σηκώσει
και τη Θεσσαλονίκη του επήγε να μαντρώσει.
Οι ίδιοι μαντρωθήκανε από μια στρατιά συμμάχους
Σερβία, Μαυροβούνιο, Ελλάδα, Βουλγαρία.
Όλοι πολέμησαν για το όνειρο και την απελευθέρωση των.
Με πίστη, όραμα, ψυχή το σύνθημα εδόθη.
Και σημαία ξανά Ελληνική στον ουρανό υψώθη.

Στον βετεράνο αγωνιστή - Γιάννη Τσώλη

Αφιερωμένο στον Γιώργο Αναστασόπουλο
αγωνιστή του Έπους του '40
Σαν τι τάχα να σκέπτεται τι να 'χει στο μυαλό του,
καταμεσής της εκκλησιάς, τούτος ο λεβεντόγερος
που τον λύγισ' ο χρόνος και σ' αναπήρου κάθισμα
τον θέλει καθισμένο;
Κοιτάζ' ολόισια, μακριά... σαν πλάι του μην είναι
μήτε κανείς επίσημος, ούτ' ο μητροπολίτης,
ούτε το πλήθος του λαού π' από νωρίς κατέφθασε
τιμές για ν' απονείμει, στους ένδοξούς μας ήρωες
του έπους του «Σαράντα».
Αναλογίζεται πολλά, θύμησες τον αγγίζουν
το βετεράν' αγωνιστή τον ενενηνταπεντάρη,
σταυρατό που έκρωζε τα ερπετά να διώξει
που 'χαν βαλθεί να ζώσουνε τ' όμορφο Βουλιαράτι.

.....
Σαν τον κοιτάζω, χάνομαι, βγαίν' απ' τον εαυτό μου,
θωρώ μέσα στα μάτια του στρατιώτη καβαλάρη,
τον υπολοχαγό θωρώ καβάλα στ' άλογό του,

εικοσιτριάχρονο παιδί δύο μέτρα παλικάρι,
να πολεμάει σαν λέοντας δίχως να φέρει κράνος
κι αντί γι' αυτό ένα δάφνινο στην κεφαλή στεφάνι.

Χτυπούν καμπάνες - Βάσως Τριανταφυλλίδου-Κηπουρού

Είναι καιρό στα άρματα, τον Τούρκο πολεμάει
έχει μέρες να κοιμηθεί, τόπος δεν τον χωράει.
Το όνειρό του ήτανε πίσω να μη γυρίσει,
εάν δε φέρει Λευτεριά μες τη Θεσσαλονίκη.

Πριν μήνες σαν ξεκίνησε απ' το μικρό χωριό του,
τη Νίκη είχε στην καρδιά, τη Νίκη στο μυαλό του.
Όταν κείνο το πρωινό χτύπησε η καμπάνα,
αυτός αποχαιρέταγε γυναίκα, γιο και μάνα.

Το σπλάχνο του λίγων μηνών, στην αγκαλιά τ' εχάθη
κι αυτός βαριαναστέναξε απ' της καρδιάς τα βάθη.
Γυναίκα, μάνα φίλησε κι υπόσχεση τους δίνει,
όταν γυρίσει νικητής γλέντι τρανό να γίνει!...

Σαν βρέθηκε να πολεμά στων Γιαννιτών τα μέρη...
πίστευε στην πατρίδα του τη Λευτεριά να φέρει.
Κι όταν αργά μες στη βροχή, σούρουπο δίχως άστρα
είδε αχνά να φαίνονται της Σαλονίκης κάστρα,

«Θεέ μου», είπε «ευχαριστώ, δόσμου λίγο κουράγιο»
σαν οπτασία μακριά αντίκρισε τον Άγιο.
Να τρέχει με το άλογο, να δίνει ευλογία
και ξαφνικά να χάνεται μέσα στην εκκλησία.

Γιουρούσι όταν κάνανε, μες το πυκνό σκοτάδι,
τους Τούρκους εθερίσανε, τους στείλανε στον Άδη.
Σαν το 'μαθε ο Ταχσίν πασάς, κλαίει απ' το κακό του,
όλοι οι άντρες χάθηκαν, απ' τ' ασκέρι το δικό του.
Σε δυο μέρες απόφαση, φερμάνι είπαν βγάζει,
υπογραφή σε σύμφωνο με πόνο καρδιάς βάζει.
Χτυπούν καμπάνες κι οι καρδιές γεμίζουν περηφάνια,
μια προσευχή ακούγεται να φτάνει στα ουράνια.

«Άη Δημήτρη αξίωσε στο σπίτι να γυρίσω
και το μικρό που καρτερεί, Δημήτρη να βαφτίσω».
Είναι καιρό στα άρματα, τον Τούρκο πολεμάει
έχει μέρες να κοιμηθεί, τόπος δεν τον χωράει.
Το όνειρό του ήτανε πίσω να μη γυρίσει,
εάν δε φέρει Λευτεριά μες τη Θεσσαλονίκη.

Πριν μήνες σαν ξεκίνησε απ' το μικρό χωριό του,
τη Νίκη είχε στην καρδιά, τη Νίκη στο μυαλό του.

Όταν κείνο το πρωινό χτύπησε η καμπάνα,
αυτός αποχαιρέταγε γυναίκα, γιο και μάνα.

Το σπλάχνο του λίγων μηνών, στην αγκαλιά τ' εχάθη
κι αυτός βαριαναστέναξε απ' της καρδιάς τα βάθη.
Γυναίκα, μάνα φίλησε κι υπόσχεση τους δίνει,
όταν γυρίσει νικητής γλέντι τρανό να γίνει!...

Σαν βρέθηκε να πολεμά στων Γιαννιτών τα μέρη...
πίστευε στην πατρίδα του τη Λευτεριά να φέρει.
Κι όταν αργά μες στη βροχή, σούρουπο δίχως άστρα
είδε αχνά να φαίνονται της Σαλονίκης κάστρα,

«Θεέ μου», είπε «ευχαριστώ, δόσμου λίγο κουράγιο»
σαν οπτασία μακριά αντίκρισε τον Άγιο.
Να τρέχει με το άλογο, να δίνει ευλογία
και ξαφνικά να χάνεται μέσα στην εκκλησία.

Γιουρούσι όταν κάνανε, μες το πυκνό σκοτάδι,
τους Τούρκους εθερίσανε, τους στείλανε στον Άδη.
Σαν το 'μαθε ο Ταχσίν πασάς, κλαίει απ' το κακό του,
όλοι οι άντρες χάθηκαν, απ' τ' ασκέρι το δικό του.

Σε δυο μέρες απόφαση, φηρμάνι είπαν βγάζει,
υπογραφή σε σύμφωνο με πόνο καρδιάς βάζει.
Χτυπούν καμπάνες κι οι καρδιές γεμίζουν περηφάνια,
μια προσευχή ακούγεται να φτάνει στα ουράνια.

«Άη Δημήτρη αξίωσε στο σπίτι να γυρίσω
και το μικρό που καρτερεί, Δημήτρη να βαφτίσω».

Λευτέρωσαν τα Γιάννινα... - Σπύρου Ραδίτσα

Γελάσανε τα χείλη, δακρύσανε τα μάτια
στα λόγια της χαράς που φώναξες καμπάνα.
Το νέο ήρθε από τα βουνά, από τα παλικάρια
που αίμα στην πόλη άφησαν να κλαίει η δόλια μάνα.
Τα Γιάννινα τα πήραμε,
δικά μας είναι τώρα,
τα χιόνια δεν μας κλείσανε
το δρόμο και τη φόρα.
Ακούς τι ψάλλουν τα πουλιά
λόγια χαράς και λύπης
στις μαυροφόρες στέλνουν παρηγοριά
και το μαντάτο υμνούν της νίκης.
Δόξα στους νεκρούς που πότισαν
τούτη τη Γη με αίμα,
τη λευτεριά μας δώρισαν
κι αυτό δεν είναι ψέμα.

Μνημείο να στηθεί που πάνω του να γράφει.
Βόλι δεν φτάνει στην καρδιά
του Έλληνα που 'χει τάξει
στα Γιάννινα τη λευτεριά.

21 Φλεβάρη του 1913 – Πρώιμα κάναν Λαμπρή - Άγγελου Σερέτη

Φαρμάκι πίνουν το νερό στην Ήπειρο οι σκλάβοι
ούτε καμπάνα δε χτυπάει, μήτε καντήλι ανάβει.
Μονάχα ο Πατροκοσμάς λαλάει σαν τ' αηδόνι
δίνει ορμήνια στους Ρωμιούς και τον οχτρό μαλώνει.

Τον βάνει στόχο ο Πασάς κι οι Οβραίοι στο σημάδι
αφού μιλάει για λευτεριά, πρέπει να πάει στον Άδη...
Κι όπως ανθίζει το δεντρί και ο καρπός γουρμάζει
η ιστορία πορπατάει, το δρόμο της χαράζει.

Πέρασαν χρόνια εκατό κι άλλα τριάντα τόσα (4)
για ν' ακουστεί στην Ήπειρο του Αιτωλού η γλώσσα.
Η γλώσσ' αυτή της λευτεριάς καημός της Ρωμιοσύνης
στην πόλη του Αλή-Πασά και της Κυραφροσύνης.

Τα Γιάννινα κάναν λαμπρή, εικοσιμιά Φλεβάρη
Χριστός Ανέστη Έλληνες, πρίγκιπα καβαλάρη.
Ένας αιώνας διάβηκε κι όσο καιρός γυρίζει
τόσο η γαλανόλευκη, ψηλά θα κυματίζει.

Έχε γεια στην σκλαβιά - Σωτήρη Μαντζούτσου

Μαύρη ζωή, μαύρο ζυγό
για πεντακόσια χρόνια.
Ψυχές στον μαύρο μαρασμό
του Πλάστη καταφρόνια.

Ο Έλληνας δεν τα μπορεί!
δεν τα μπορεί ο Γιαννιώτης,
« είθε » να πέσει να πνιγεί
στον πάτο της Παμβώτις.

Ο Ηπειρώτικος Λαός,
για μόρφωση κι Ειρήνη...,
Παν-Λογιότατος, Σοφός
και τη ζωή του δίνει!

Τρανό το ΝΑΙ στη Λευτεριά!
ΟΧΙ στα πασαλίκια!
Για πάντα έχε γεια σκλαβιά
τούρκικα νταηλίκια.

Ἦρθε η μέρα Λευτεριάς
Φλεβάρη εικοσιμία.
Νάτο το τέλος της σκλαβιάς,
χίλια εννιακόσια δέκα τρία.

Παίρνουν τα άρματα φωτιά
στου Μπιζανιού τις ράχες.
Θέληση ασάλι από βαθιά,
θρίαμβοι νίκης, μάχες.

Στην πόλη αυτή και στο Λαό
την πρέπουσα αξία,
λέει με ρητό λακωνικό
η Λαϊκή Σοφία:
«Γιάννινα πρώτα στ' άρματα,
στα γρόσια και στα γράμματα».

Αφιερωμένο στα εκατό χρόνια από τους Βαλκανικούς Πολέμους (1912-1913), στην Απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης (26.10.1912) και των Ιωαννίνων (21.2.1913) - Αντώνη Δημητρίου

Στη γη του Σαρανταπόρου που φράζει μας το δρόμο
και σπέρνει μίσος στην Τουρκία στου δώδεκα (1912) τον τρόπο,
ο γιος του Ρήγα Κωσταντής ορμά να εκπορθήσει
και τον αιώνιο εχθρό με μένος να τσακίσει.
Αλλά το φρούριο τρανό στα Γιάννενα Μπιζάνι
στέκεται ακλόνητο βαρύ και πίσω του δεν κάνει
κι ο Βενιζέλος μας ταγός θ' αλλάξει την πορεία
και στην Θεσσαλονίκη μας θα γράψει ιστορία.
Εικοσιέξι του μηνός γιορτή του Ἄη Δημήτρη (26.10.1912)
ο τροπαιούχος μας στρατός με σθένος δυναμίτη
καταλαμβάνει του Πασά την Πόλη ζηλεμένη
με της Ελλάδος την τιμή γερά-στενά δεμένη.
Στη λίμνη την κοιμούμενη κυρά τη μαγεμένη
που 'χει το Κάστρο Δράκοντα κι είν' τοίχοι στοιχειωμένοι
μπαίνει το Βασιλόπουλο Φλεβάρη Δεκατρία (21.2.1913)
να διώξει με παλικαριά την Τουρκο-Δεσποτεία.
Το Μαυροβούνιο μικρό, Σερβία, Βουλγαρία
ήσανε σύμμαχοι τρανοί ενάντια στην Τουρκία
κι η Βουλγαρία έστειλε κοντά στην πλέρια νίκη
Σύνταγμα να ξεκουρασθεί μες στη Θεσσαλονίκη.
Αυτό το τμήμα του Στρατού εγένετο αιτία
πόλεμος να διεξαχθεί και με τη Βουλγαρία
να χρειασθεί ένα Κιλκίς στου Λαχανά την Κόγχη
να βγάλει ο Έλληνας τσολιάς τσ' εχθρούς με ξιφολόγχη.
Νίκησε η μεγάλη Ελλάς δώδεκα- δεκατρία (1912-13)
και διπλασίασε τη γη να βγει απ' την τυραννία

και χαμογέλασαν φαρδιά τα πικραμένα χείλη
να βρει η Ελληνική γενιά της Άνοιξης τ' Απρίλη.
Η λεφτεριά σαν της αυγής το φεγγοβόλο αστέρι
της νύχτας το ξημέρωμα και λυτρωμό θα φέρει.

Ο ήρωας των ηρώων - Ιωάννη Καρβελά

Ο τρανός Βελισσαρίου λεβεντόκορμος, αγνός
είν' στην ιστορία θρύλος, τόλμης, θάρρους θησαυρός.
Είν' ο Μαύρος Καβαλάρης των Κυμαίων αετός
που 'γραψε σελίδες δόξας κι είν' απ' όλους λατρευτός.

Είχε πίστη στον αγώνα μ' όραμα τη λευτεριά
να δοξάσει την Ελλάδα την πατρίδα την γλυκιά.
Σαραντάπορο, Μπιζάνι, Λαχανάς και Τζουμαγιά
μαρτυρούν στο πέρασμά του τόλμη, θάρρος, λεβεντιά.

Πάνω στ' άτι του καβάλα, εμπυχώνει μαχητές,
στου πολέμου την αντάρα προσκαλεί τους ζηλωτές.
Τον υμνούν μικροί-μεγάλοι και στεφάνι του φορούν,
τον λατρεύουν οι Ευζώνοι και μ' ανδρεία πολεμούν.

Είν' του έθνους μας αστέρας, μυθικός πολεμιστής,
Του ανήκει μέγα γέρας, είν' στα νιάτα γητευτής.
Δυνατά τραβά στη δόξα, Τούρκους-Βούλγαρους νικά
δεν τον πιάνουνε τα βόλια, τ' αποκρούει η καρδιά.

Τον εχθρό δεν λογαριάζει και ολόρθος πολεμά,
το ΕΓΩ του έχ' εκβάλει και το κέλυφος πετά.
Θέλει όλοι οι Ευζώνοι να τον βλέπουνε ορθό
σαν παράδειγμα ανδρείας και τ' αντλούνε ηθικό.

Μα τον ζήλεψε ο χάρος και στην Άνω Τζουμαγιά
δεκατρείς του Ιουλίου, λαβωμένος ξεψυχά.
Σπαρταρά μα διατάσσει να σκεπάσουν το κορμί
μην το δούνε οι Ευζώνοι ότι τρέμει... είν' ντροπή!!!

Ω, Θεέ μου! Πάν' στους βράχους εκοιμήθη Αετός,
των Ελλήνων το καμάρι, ο λαμπρός Σταυραετός.

.....
Τον στεφάνωσε η δόξα κι η πατρίς ευγνωμονεί
και η Κύμη το καυχιέται που δικό της είν' παιδί.
Αιωνία σου η μνήμη, παλικάρι ζηλευτό,
ταπεινά σ' αφιερώνω λίγους στίχους, στο χρωστώ!

Καίγοντας - Μιλτιάδη Ντόβα

Πόλη τρανή, ιστορική, του Γιάννινου η Χώρα!
Σήμανε ώρα χαραυγής στου πόλεμου τη μπόρα!

Σημάδια μύρια του Μαγιού, μάγεψαν το Φλεβάρη!
Χαμόγελα του κεραυνού, στον ήλιο, στο θυμάρι!

Ασπάλαθοι, κραυγές οργής, σημεία της αβύσσου!
Δάκρυα δόξας αυγινής, ποτίζουνε τη γη σου!

Λαλάνε ψεύτες πετεινοί, η Διώνη στο μαντείο!
Σπάνε νεκρών τη σιωπή και σκλάβων Ερεχθείο!

Μήνυμα θείας λευτεριάς, πλημμύρισε την πόλη!
και το αδέρφι της καρδιάς, σε πάλλευκο περβόλι!

Περβόλι με αερικά, στρατιώτες που πονάνε
Με είλωτα το βασιλιά, τα χρόνια σαν περνάνε!

Μέρα αθάνατη, γιερή, εκείνη του Φλεβάρη!
που το Μπιζάνι έπεσε, με τη φωτιά του Άρη!

Άρης το φάσμα του Διός, κόκκινη Αφροδίτη!
και το Αστέρι Ωκεανός, που έρχεται απ' την Οίτη!

Ωκεανός γεμάτος φως, που διώχνει τα σκοτάδια!
με γαίματα όπου γελούν, μπρος στ' Ουρανού τα χάδια!

Είκοσι μία του μηνός, με κρύα και με χιόνια!
έλαμψε πάλι ο ουρανός, κελάηδησαν τα αηδόνια!

Λαλήσανε τη λευτεριά, τη λεβεντιά, το ήθος!
Τώρα είναι ψέμα η σκλαβιά και «ξεχασμένος» «μύθος»!
Ανταίος έκλαψε κι αυτός, τα δώδεκα στοιχεία!
Κλέφτης τ' ονείρου, σταυραετός και πρεσβευτής του Δία!

Του Δία π' η πατρίδα του, λεύτερη τώρα είναι!
και μπρος στο βουλευτήριο, η Διώνη λέει: «Κρίνε»!

«Κρίνε σαν λεύτερος κι εσύ, μακριά απ' τα δεσμά σου!
Με του ονείρου τα φτερά, άγγιξε την καρδιά σου»!

Σκλαβιάς το τέλος βάραθρο, στο θρόνο η Αλήθεια!
Κι ο αμφορέας της οργής, φωτιά που καίει στα στήθια!

Βαλκανικοί Πόλεμοι - Νικολάου Μυγδάκου

Ήπειρος, Μακεδονία
δόξα μας αιωνία
με στεφάνι και κορώνα
στον αέναο αιώνα,
Δωδώνη, Δίο, Αιγές, Πέλλα
στολίδια μας τρέλα,
ελεύθερα αναπνέουν,
πρόοδο αποπνέουν.

Γη Ελληνική, ευλογημένη,
με δάκρυα, αίμα ποτισμένη,
περίμενε καρτερικά
τα αδέρφια της ομαδικά
να την ελευθερώσουν
στη μάνα της να τη δώσουν,
τα πάνδεινα υπέστη
και η στιγμή επέστη.

Δοξάζουμε το Θεό,
την Παναγία, το Χριστό,
που αξίωσε την Ελλάδα
πολιτισμού περικοκλάδα
να ζήσει ένδοξες στιγμές
ενωμένη χωρίς ρωγμές
και να μεγαλοουργήσει
στους αιώνες να ζήσει.